

SALACAS UN SVĒTUPES NĒĢU ZVEJNIEKU VĀRDU KRĀJUMS UN IZTEICIENI

- Astes koks – miets ar spicu galu un striķi, ar ko aizsien murda asti un atsien ar cilpiņu pret tača augšējo kārti, astes koks, mazliet iedzīts upes gultnē, notur murdu pret straumi.
- Atkrišanas, arī atkrites princips/metode – nēģu zvejas paņēmiens uz tača ar puņģiem, kad nēģi, mēģinot tikt pāri tacim, ar straumi tiek iemesti zvejas rīkā. Šādi zvejo Salacas 2. un 3. tacī, arī Svētupes tacī.
- Brīvstraume – trešdaļa upes, kurā aizliegta nēģu zveja, paredzēta zivju ceļam un nēģu populācijas saglabāšanai.
- Iedzirknis – puņģa daļa, piltuvveidīga eja, pa kurieni nēģis ielien un paliek murdiņā.
- Kraķis – tača daļa, ko veido mietu kopums, divi stāvie un slīpie mieti.
- Kumma – no koka gatavota tvertne ar maziem caurumiņiem nozvejoto nēģu uzglabāšanai upes ūdenī.
- Kunde – nēģu loma uzpircējs, pircējs.
- Kurķis – aptuveni 16 kg smags koka āmurs, apkalts ar metāla gredzeniem abos galos, lai, sitot taci, nesalūst.
- Ķeksis – zvejnieku darbarīks, koka kārts ar galā piestiprinātu metāla asmeni ar āķi un pīķi. Ar ķeksi, piemēram, ziemā izcērt ledū caurumu, lai varētu ielikt upē puņģi.
- Ķekstiņš – puņģa daļa.
- Ķērne, arī ķēne – pār plecu liekama kaste nēģu nonešanai no tača, izgatavota no koka, alumīnija, plastmasas.
- Ķēnurķis, arī ķērnkoks – mietveidīgs koks, ar kuru paceļ ķērni/ ķēni, ievietojot to nēģu kastes/trauka augšmalā izurbtā caurumā. Ķērnkoku liek pār plecu, nesot nēģus ķērnē uz krastu.
- Lāpstīņa – rīks, ar kuru noņemt nēģus uz cepamās restes.
- Līstītes – rīks, ar kuru apgriež nēģus uz cepamās restes.
- Līšanas princips/metode - nēģu zvejas paņēmiens uz tača ar murdiem, kad nēģi, dodoties augšup pa upi, paši ielien zvejas rīkā. Šādi nēģus zvejo Salacas 1. tacī un Svētupes tacī.
- Mērkoki – mieti, kurus izmanto tača sišanā, lai tača konstrukcijai būtu vienāds augstums, platums, lai būtu vienādi attālumi. Pirmo kraķi uztaisot, ar tiem nomēra augstumu, platumu, un tad, sitot taci, pa upi iet tālāk.
- Muliņš – izbūvēts dambis, konstrukcijas upes krastos.
- Murds – zvejas rīks nēģu zvejošanai, veidots pēc lamatu principa, kuru novieto pie tača.
- Nēģu cepamā reste, arī resti – no metāla gatavota restveidīga ierīce nēģu cepšanai krāsnī.
- Nūrnīks – nēģu mazulis, kāpurs.
- Pečka – krāsns tača būdā, kur cep nēģus.
- Ploce, plote, arī pote - nēģu bars, kas dodas uz nārstu vairāku diennakšu garumā.
- Puņģis, arī murdiņš, arī kuļoks – zvejas rīks nēģu ķeršanai, 30 x 60 cm liels. Agrāk puņģi izskatījās kā grozi, pīti no egļu zariem un mizām, mūsdienās –

izgatavoti no linuma. Puņģim vienā galā ir piltuve, pa kuru nēģis tiek iekšā, bet netiek ārā. Puņģiem, kas pīti kā grozi, otrā galā ir caurums ar spundi.

- Roidi, roida – upes nesti koki, zari, lapas, atkritumi, kas nāk virsū tacim.
- Sačoks – zvejas tīkliņš, ko izmanto nēģu pārlikšanai, pārbēršanai citos traukos, kastēs.
- Saiviņa – darba rīks, ar ko lāpa zvejas rīkus, linumu.
- Soga – vižņi, arī laika apstākļi, kad upe sāk aizsalt, veidojas apledojums.
- Šīberis – aizvars tacī, aizbīdnis, ar kuru regulē ūdens līmeni un nēģu ceļu upē.
- Šmigmieti – mieti, kurus izmanto tača sišanas laikā, ar tiem ik pa 4-5 metriem noliek tača līniju upē, lai tas beigās sanāktu taisnā līnijā pāri upei.
- Švitka – ūdensnecaur laidīgs, zvejnieku darba apģērbs.
- Tacis – pasīvās zvejas rīks, koka konstrukcija, aizsprosts upē nēģu ķeršanai.
- Tača acs – caurumiņš tača konstrukcijā, pie kā stiprina puņģi.
- Tača būda – neliela ēka, kur tiek glabāti gan zvejas rīki, gan loms. Sezonas laikā tača būdā naktī uzturas nēģu zvejnieki.
- Ūdenskārtis, kājkārtis – atbalsta mieti zvejas rajonā pie šīberiem, lai tos nesalauž.
- Zobs – atbalsta konstrukcija, kantīte, ko uzsit uz zoles sijas, lai šīberiem ir pret ko atbalstīties.
- Zole – koka sija tača konstrukcijas apakšā, pie kuras stiprina tača kraķus.
- Zutiņš – nēģis.
- Zvejas rajons – upes daļa, kurā atļauta nēģu zveja.

Daži izteicieni

- Krītamtiesu jau dabūs! (Nozvejoto nēģu pietiks sev un kādam vēl.)
- Jānāk nēģim! (Jābūt nozvejai.)
- Iesist taci, arī – klopēt taci. (Izveidot upē trača konstrukciju.)
- Raudzīt taci. (No rīta celt no upes laukā murdus un puņģus.)
- Šīberē nost! (Tača konstrukcijai piestiprina vai noņem šīberus, lai paceltu, regulētu ūdens līmeni.)
- Tad līdz rītam! (Tā mēdz teikt mājiniekiem, vakarā ejot uz taci.)
- Jāiet uz veikalu un jāparegulē laiku! (Jānopērk alkohols un jāpaceļ kāda glāzīte par godu labākiem laika apstākļiem.)
- Sapūt vaigos! (Ej un strādā jebkādos apstākļos.)
- Ne hordas! (Pārfrāzēts teiciens – ne asakas!)